

סוף זמן קר"ש

ערב סוכות

9:10

עש"ק בראשית 9:13

נץ החמה
ביום א' דסוכות
6:44

ממעיינות התאחדותנו

י"ל ע"י: התאחדות אברכים דקהל יטב לב דסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

שיעור השבוע

חבורת יסודי התורה

פרשת ברכה

מס' סוטה כט. עד לב:

פרשת בראשית

מס' סוטה: להשלים החסרונות

בלמוד מס' סוטה רואים כי היצר
לחיות לבד עבירה, ובדרך הטבע א'
אשר לחבר, ואין ורק כח קדושת
לימוד התורה אפשר לנצל כשינוי
הקשים, ואז יש תקוה לחשאר יחודי כשר.
דבריו רבט שליט"א בחזנות מס' סוטה

י"ד תשרי תשע"א

שנה י"ג גליון ב' (תקצ"ד)

חג הסוכות

הא בהא תליא

למען ידעו דורותיהם כי בסוכות הושבתי. כ' בס' חיי אדם
בסוכות מלא לומר ב' מיני סוכות ענני כבוד וסוכת ממש במלחמת
סיוחן ועוג. ויל"ד איך ידעו דורותיהם ב' מיני סוכות דלמא לא ירמוז
אלא על אחד מהם ותו לו. הנה בברכי יוסף הקשה מ"ש שעשו זכר
לענני כבוד ולא למן ובאר, ולכאורה י"ל מן ובאר ה' צריכים לחיי
נפשם שלא ימותו ברעב וצמא, משא"כ ענני כבוד שה' רק לכבודם
של ישראל ע"כ עושין לו זכר, ושלא תאמר גם ענני כבוד ה' צורך
לחיי נפשם שלא יכב שרבו ושמש וחש שרף ועקרב, לזה נאמר הלא
במלחמת סיוחן יצאו ממעני כבוד וישבו בסוכות עצמם ולא נוזקו אם
כן כל ארבעים שנה ה"א אפשר בכך ולא נצרכו ענני כבוד אלא לגדולה
וכבוד ישראל. ע"כ א"ש למען ידעו דורותיהם כי בשני מיני סוכת
הושבתי וזה בלא הא לא סגי, וק"ל

חתם סופר

סוכה עם דעת

כטור מקשה למה אין אנו עושים סוכות בניסן שאז יצאו בני'
ממצרים. וי"ל כי בסוכות נאמר ד' ימים תשבו בסוכות למען ידעו
דורותיהם וגו', פי' שלסוכות צריכים דעת ובכל ימות השנה אנשים
מלאים חטאים ואין אדם חוטא אא"כ נכנס בו רוח שטות ואין לנו
דעת, אולם אחרי חז"ה"כ שמכפר על העוונות וסוכות הוא ראשון
לחשבון עוונות ויש לו אז דעת לכן צוהה התורה לעשות אז סוכות.
אף שלא בזמן.

חידושי הרי"ם

ש"ס ימים

ולקחתם לכם ביום הראשון.
איתא במד"ד' דיום ראשון דסוכות הוא
ראשון לחשבון עונות. וכיון שבימים
שבין יום הכיפורים לסוכות אין הקב"ה
מחשב עונות ישראל, נמצא שנשארים
עונות מש"ס ימים בלבד. וכדי לכפר גם
עונות אלו, צוה הקב"ה על מצות סוכה,
דסוכה כשרה בשלשה דפנות, וכל דופן
כשרה עד עשרים אמות, וכל אמה היא
ששה טפחים. נמצא שבכל דופן יש
מאה ועשרים טפחים, ובשלשה דפנות
הם שש מאות וששים טפחים. ובהו יש
לפרש הפסוק "אלקים דבר בקדשו
אעלזה", אעלזה-ה, אעלזו בה' ימים שבין
יוה"כ לסוכות שאינם נחשבים כלל,
ומחביבותיה לישראל: "אחלקה שכס"
בגימטרי' שלש מאות וששים ימים,
ו"עמק סוכות אמדד", שאמדד אותם
על העמקות של הסוכה, הם דופני
הסוכה, כדי לכפר על עונות ישראל של

מדר"ד סוכות

חביבות הקב"ה אלינו

בסוכות תשבו ז' ימים וגו' למען ידעו דורותיהם וגו'. וצל"ד
דלמה דוקא בזה כתבה לנו התורה טעם הדבר. וי"ל דהוא כמו שכ'
הרא"ש ז"ל דלכן כל האוכל ושותה בט' מעלה עליו הכ' כאלו התענה
בט' יו' משום שהש"ת צוה לנו להתענות ב' וכדי שלא יאמרו
שמחמת שטת ה' י"ת ח"ו אלינו צוה לנו זאת, ע"כ הוא מצוה לנו
לאכול ולשתות בט' ובאלו זה לא יקבל לרצון התענית שלנו ונמזה ניכר
חיבתו י"ת אלינו, וכמו כן י"ל שגילה לנו הש"ת שלא תאמרו
שמחמת שטת ח"ו מצוה אני עליכם לילך מבתיכם לסוכה, רק
אדרבא להודיע חיבתי עליכם ולמען ידעו דורותיהם כי בסוכות
הושבתי את בני' וגו' ודו"ק.

הישר והסוב

קבע וארעי

כל שבעת הימים וגו'. ר"ל כל שטמיו של
אדם היינו שבעים שנה, אדם עושה סוכות, היינו
מאות ומעשים טובים וחיות אשר מנינים וסוכים,
נכנסים למעלה על האדם, עין נר"מ אלסך
ולכ"ה נפרשה אמור על פסוק חג הסוכות
שבעת ימים כו' - קבע, ר"ל ממאות ומעשים
טובים יעשה קביעות, אמונה, וציון, היינו עסקי
הגוף הנקרא בית כמאמר חז"ל על פסוק בית
שמוע שומרי היום כו' - ארעי ר"ל כמו
שאמרו חז"ל הו' ממועט נעסק ועסק חמורה,
הנה כי כן יצונו נגד ילא ה'. (אור פני משה)

דוחק רגלי השכינה

סוכה שהוא גבוה למעלה מעשרים אמה
פסולה. יצונו עפ"י מאמר חז"ל כל ההולך
בזמנו וקופה כאלו דוחק רגלי השכינה. והנה
השני יודיע מן השם הקדוש הוא עשרים. חס"פ
סוכה שהוא גבוה למעלה מעשרים, סוכה מרומם
על גוף האדם, והיינו שאם האדם הולך בקומה
וקופה והי' הוא גבוה למעלה מעשרים, היינו
השם הקדוש גימ' עשרים שדוחק רגלי השכינה,
פסולה ח"ו. (פנחס יחזקאל)

כל השנה.

הקדושים עשיתו תשובה ונצחנה אותה בעוה"ז, והנה דברים אלו הם
שמחת הנפש שנצחנה נגד יצר הרע, שתחלה היינו מורחקים מה' כי
העונות היו מבדילים ועכשיו אנו קרובים לה' ויכפרו אלו על אלו.
אבל הרמב"ם במורה כתב טעם לד' די בפעם אחד, יום ראשון.

כתב סופר

שמחים על לעתיד

וצדיקים ישמחו ויעלצו לפני אלקים וישישו בשמחה. הנה ימי
הסוכות הם זמן שמחתנו ולכאורה איך אפשר להצדיקים שיהי' להם
שמחה הלא אין לנו בהמ"ק ולא כהן בעבודתו ושמו יתברך מחולל
גוים ולשמחה מה זו עושה וכבר אמרו ז"ל ישמח ד' במעשיו שמח
לא כתיב אלא ישמח אשר עתה אין שמחה לפני יתברך. אך
הצדיקים שמחים בזה שמזכירין עצמן במה שעתידי להיות ויתגלה
כבודו יתברך בזה גופא הם משמחין עצמן תיכף. וזהו אין והי' אלא
לשון שמחה היינו שאי אפשר להיות בגדר שמחה רק ע"י והי' ע"י
שזכר במה שעתידי להיות נמצא שהצדיקים שמחים עצמן קודם

מעייין החג

דין לולב הגזול

במתני' מס' סוכה לולב הגזול פסול ובגמ' חק' בשלמא יו"ט
ראשון דכתי' לכם משלכם אלא יו"ט שני אמאי לא, ומשני משום
דהו"ל מצוה הבאה בעבירה, וכת' התוס' והא דתני' לקמן לכם
משלכם להוציא את השאול ואת הגזול משום שאול איצטריכא לי'
דבלאו לכם נפקא לן גזול מדהוי מצהי"ע.

בספה"ק ישמח משה העיר דקושיא עצומה היא דלמה להגמ'
למעט גזול מלכם, כיון דאין ד' בזה דעדיין ביו"ט שני לא ידענו רק
צריכין לטעם מצהי"ע, וא"כ בטעם זה לבד סגי אף ביו"ט ראשון,
וזה דוחק גדול לומר דאשד דשאל נקט גזול, וכת' ע"ז ג' תירוצים.

(א) בפ' אמור מיישב בתי' שנתגלה לו בחלום אור ליום ד' פ'
בא תקנ"ד לפ"ק, עפ"י הגמ' כי זבניתו אסא מעכ"ם דלגזוז עכ"ם
ולא לגזוז אינהו כי היכי דלהוי יאוש בעלים בידיהו ושינוי רשות
בידינו, ולכא' אמאי קבע דין זה באוונכרי דוקא הא בכל קונה
ירקות או פירות מעכ"ם אפשר לחוש שהוא מן הגזול ותיאטר
לברך עליו כדא' בגמ' ברכות דמי שגזל ובירך אין זה מברך אלא
מנאין, אלא ודאי דמנאין לא הוי כיון דאיהו לא גזל מידי רק זבן
מעכ"ם ואינו יודע כלל אם היה של ישראל או היא שלו, ולפ"ז אם
איסור גזל הוי מטעם מצהי"ע י"ל ג"כ דזה לא בא בעבירה כיון
שאינו יודע כלל אם העכ"ם גזל מישראל וכמו שאין אמורים דהוי
מנאין ושפיר יוצא בזה חובתו משא"כ מטעם לכם משלכם צריכים
שיהא שלו דייקא ובכח"ג לא יצא, וע"כ הוצרך הגמ' למעט מלכם.

(ב) עפ"ימ"ש התוס' שם לחלק בין לולב של אשירה ללולב
הגזול שדוקא גזל איסור מטעם מצהי"ע כיון דמחמת עבירת הגזול
באה המצוה שיוצא בו אהל בני אטו מחמת עבירה שנעשית בו מי
נפיק ב'י, וא"כ יש י"מ רבתי בהא דאמר רבא הילך אתרזו זה ע"מ
שתתזירוהו לי נטלו ויצא בו החזירה יצא לא החזירה לא יצא, ודין
זה הוא דוקא אם איסור גזול הוא מלכם שלכם יהא והוי פסול
עצמו משא"כ מטעם מצהי"ע נחזי אנן מה עיקר העבירה שיש
בכאן הלא לקחו בהיתר רק שהעבירה היא מה שלא החזירו, וא"כ
הרי אין המצוה נעשית ע"י העבירה שלא החזירו ומה בכך דהוי
גזל למפרע הא המצוה לא באה מחמת העבירה ולכן ממעט הגמ'
מלכם לאשמעין דאף בכח"ג פסול.

(ג) על פי הפוסקים דס"ל גזל עכ"ם מותר, ואם גזל לולב
מעכ"ם יוצא בו, מטעם מצהי"ע יצא דלא עבר עבירה כלל,
משא"כ מטעם לכם משלכם בעי' שיהי' מלכם דוקא ואף גזל עכ"ם
אסור.

ובחכמת שלמה כת', אפי' להסבירים דגול עכ"ם אסור
מדארייאת מותר להציל את עצמו בממונו של נכרי, שדוקא
ישראל מידי דאסור להציל א"ע בגופו של ישראל חבירו דמאי
חזית דמא דידך סמיק טפי ה"ה דאסור להציל א"ע בבמונו
דדמים דרתי משמע משא"כ נכרי דודאי מותר להציל א"ע בגופו
של נכרי דלא שייך לומר מאי חזית וכו' ה"ה דמותר להציל א"ע
בבמונו, ונהי דבלאי"א אסור (דהיינו כשאין צורך להציל א"ע) ג"מ
שפיר שייך למימך עשה דוחה ל"ת ואתו עשה דולקחתם לכם וגו'
וידחה ל"ת של לא תגזול, כיון דטעם איסור גזל עכ"ם מבואר
באחרונים היא שלא להרגיל עצמינו במדה רעה של גניבה, ואינו
עבירה שבין אדם לחבירו אלא בין אדם למקום וע"כ שפיר בעי'
לכם משלכם למעט אף בכח"ג אפי' למד' גזל עכ"ם אסור מה"ת.

לע"נ האה"ה מרת חי' ב"ר מרדכי צבי הלוי ע"ה

נפטרה ביום א' דסוכות

הונצח ע"י בנה הרבני הנגיד מו"ה אלימלך הכהן דייטש הי"ו

לע"נ האה"ה מרת אסתר ב"ר דניאל הכהן ע"ה

נפטרה י"ח תשרי תשע"א

הונצח ע"י בנה הרבני הנגיד מו"ה מרדכי ווייס הי"ו

לע"נ הגה"צ ר' מנחם זאב בהר"ר אפרים זצ"ל

אב"ד גבעת שאול ירושלים - י"ז תשרי

הונצח ע"י בנו הרה"ח מו"ה ישראל שטערן הי"ו

מעשה רב

סיפורי צדיקים

על חג הסוכות

בספר אילה שלוחה (פי תבוא ד"ה שמעתי דף ד') וכ"כ ישמח ישראל (פרשת קדשים אות א') שמעתי אומרים בשם הרב הקדוש מוהר"ר צבי הירש זללה"ה על פסוק (דברים כ"ח) בבקר תאמר מי יתן ערב זה ערב פסח, שאיש ישראל משתוקק להגיע לליל שמורים, ובערב תאמר מי יתן בקר זה ליל סוכות, כידוע מהרב הקדוש מבארדיטשוב שהיה נעור כל ליל א' של סוכות מחמת גיגועים להגיע עת מצות נטילת לולב.

ובספר רזא דעובדא (שער האותיות, ערך גדולת הצדיקים אות כ"ט, דף י"ג) כתב דרכו של הרה"ק מוה"ר מרדכי מנדבורנא זצלה"ה היה לדקדק מאד מאד בכל מצות השי"ת לקיימה כראוי וכנכון בכל פרטיה ודקדוקיה, כדרך כל הצדיקים ועובדי השי"ת באמת, אבל מיוחד שבמיוחד היה במצות ארבעה מינים, והזויל על מצוה זאת אלפים רבים ועפרי זהב שלא כדרך הטבע, וקנה ארגזים מלאים אתרוגים], עד שימצא אתרוג מהודר בעדו, וכמו כן הוצרך בכל יום מחלג לכמה וכמה לולבים, כי בעת הנענועים מרוב אש היקודה בקרבו, נשבר הלולב תיכף כשהתחיל לנענע בו, ואיש אחד עמה לידו בעת הנענועים, עם לולבים מוכנים ואגודים כהוגן, ובכל כמה רגעים הושיט לו לולב חדש מרוב התלהבותו בעבודתו.

ובספר פינות הבית, בהקדמה הר הבית (דף ל"ט ע"א) הביא בשם הרה"ק מו"ה אשר זצ"ל הראשון הסטאלין, בערב סוכות סמוך ללילה באתי לעיר טשערנאביל, ולא היה לי עוד זמן לקבל שלום, והייתי אוכל בסוכה באכסניא, ואח"כ בלילה באתי קודם אור היום לבית הה"ק הר"ר נחום ז"ל, ומצאתיו שעומד ומחבק ומנשק אתרוגו ועומד ומצפה בכליון עינים על אור היום לברך עליו, והשגתי אז האהבה שלו להמצוה כדמיון מי שהיה לו בן יחיד והיה במרחקים ואח"כ כשבא אצלו, כן לא היה יכול להתאפק, ולקחו ביד זה וביד זה, ובתשוקה ובדביקות בכלות הנפש ממש לקיים מצות בוראו.

וראה בהקדמה לספר חתן סופר ח"א שמעתי כן מקדוש זקני הח"ס ז"ל שרקד ושמח שמחה נפלאה בלקיחת ארבע מינים עד שכל הרואים ושומעים ברכתו, התפעלו עד אין שיעור ונשפע עליהם אז רוח קדושה ותשוקה למצוות ה'.

"מעיד אני עליו (על הגאון מוהר"ר יונתן אייבשיץ זצ"ל) שפעם אחת בפראג בהיותי אצלו סמוך לשלחנו, בזבז בעד אתרוג מהודר לערך עשרים ר"ט (רייכסטאהלער), דהיינו קנה אתרוג אחד, מצא נאה הימנו קנה האחר, עד שהחליף כמה פעמים, שעלה סכומו לערך הני"ל, וה' הידוע נסתרות גלוי לפניו, שבהיותי אצלו בנה סוכה עם סדינין מצוירים עד שהוציא עליהם קרוב למאה הגריי"ם (סכום גדול), כללא דמילתא כל הון ביתו כלא נחשבת לו נגד אהבת ד' ומצותיו". (לוחות העדות)

מעשה שהיה אצל הגר"א שפ"א בשנת בצורות לא היה אתרוגים מצויה, ויצאו לאיטליה לבקש אתרוג, ולא מצאו אפילו בדמים מרובים, ואחר עמל מצאו אצל איש אחד אתרוג מהודר ולא רצה למכרו, אז גילה לו השליח שאתרוג מיועד

לקיים המצוה החדשה שהחייחו והגיעהו השם יתברך ליטול לולב ואתרוג, ובמוצאי יום טוב היה מצפה, מתי יוכל לקיים מצות תפילין, ובמוצאי יום הכיפורים, לא היה נח ולא שקט כי אם היה ניעור כל הלילה ולומד מסכת סוכה עד גמירא בעמידה ובהתלהבות גדול, וכאשר בא לידו חפץ של מצוה היה מנשקו בנשיקות גדולות ונאמנות: האתרוג והלולב והסוכה המצות של מצוה וכיוצא הכל בלהבת שלהבת כשרף ממש. (עשר אורות)

אני אברך על סוס

הרה"ק ר' מרדכי מנעשכין ז"ע סבל רבות מדוחק הפרנסה, אך בגודל חיבתו למצות אתרוג, קיבץ כל השנה פרוטה לפרוטה, עד שהיה בידו סכום הגון, אך כשנסע לבראד לקנות לו אתרוג, פגש בשואב ומוביל מים שמירר בבכי על האביד את סוסו ונותר ללא מקור מחיה, העניק לו רבינו את כל הסכום שהי' בידו, שיוכל לקנות לו סוס אחר, באמרו: כל העולם יברך על אתרוג, ואני אברך על סוס, שהרי להחיותך יחודי אינה מצוה פחותה מנטילת ארבעת המינים. (אור יקרת)

המזיקין בורחין מהסוכה

פעם אחת היה חסיד אחד שהיה מסתופף בצלו (של הח"ק ר' אליעזר מאזיסאלע זי"ע), היה נאמן ביער אחד והיה מוכרח לעשות לו דירה לדור ביער, וביער הזה מעולם לא היה שום איש עובר דרך שם, ומחמת זה היה שכיחין שם מזיקין, ובכל פעם ופעם היו באים לחדרו והיו עושים לו הזיקות ועם כל זאת קיבל על עצמו, כי לא היה לו פרנסה אחרת, והיה תמיד בפחד ובאימה והיה נזהר שלא ילך יחידי וגם שלא להניח את ביתו זו אשתו יחידה.

פעם אחת כאשר הגיעו ימי חג הסוכות, היה עושה לו סוכה סמוך להחלון מהבית, והי' אוכל בהסוכה עם בני ביתו, ואחר האכילה, נשאר הוא בעצמו בסוכה כי היה רוצה לישן בסוכה, ובני ביתו כבר הלכו להבית, והנה ראה איש אחד עומד כנגדו חוץ לסוכה, וגבהו עד לב השמים וחרבו שלופה בידו, והיה מפחידו שרוצה להזיק אותו, אך לא היה לו רשות לגשת אל הסוכה, כי הסוכה היא שמותיו של הקב"ה, על כן היה מטיל עליו אימה כדי שיצא מהסוכה ואז יהיה ביכלתו להזיק לו, אך האיש הנ"ל היה חסיד, והיה מרגיש בזה שבסוכה אין לו שליט"ה ולא יצא לחוץ, והמזיק טען ודיבר עמו מה זה שאתה בא לגבולי, ואמר לו שבאם לא יעזוב את דירתו מכאן זיך אותו, והאיש הנ"ל מחמת פחד לא היה משיב לו כלל, עד שקרא התרגול ואז נעלם האיש המזיק ממש... (גל מחנה יחודה)

כל חיותי בכל השנה הוא מכזיב בהסוכה

הרה"ק מאפטא ז"ע לעת זקנותו לא הניחוהו בניו לאכול הרבה, וגם הכזיב מצה בלילה פסח, לא נתנו לא כשיעור גדול, ואמר להם: אלע מאכלים האבן ביי מיר א טעם פון ערד, איך לעב נאר פון דעם כזיב מצה, און דעם כזיב אין די סוכה, מיט דעם לעב איך א גאנץ יאהר, ווילט איהר אויך דאס ביי מיר צונעמען! [כל המאכלים יש להם טעם עפר אצלי, וכל היותי הוא מהכזיב מצה ומהכזיב בהסוכה, ורוצים אתם לקחת גם את זה ממני?!]. (מאמר מרדכי – סלאנים)

להגר"א, כששמע זאת אמר בשביל כבוד הגר"א אני נותן אתרוג חנם, אך בתנאי שחלקו של הגר"א בעוה"ב בעד מצות אתרוג יהיה שייך רק לי, ובאין ברירה הוסכם השליח, וכשבא להגר"א וסיפר לו כל המעשה והתנאי, ענה בפניו צוחקות "אני מוכן ומזומן לתת כל זכיתי במצוה זו לנותן אתרוג, כדי לקיים מצות ארבעת המינים כהלכה לעשות נחת רוח ליוצר הכל". (כתבי הגר"א)

וראה שו"ת תשובה מאהבה (ח"א סי' א'), שהעיד על רבו הנובי" שתמיד היה מהדר מן המהדרין אחר אתרוג המהודר בכל מיני הידור וכסף ומחיר לא הי' נחשב בעיניו מאומה אף שהאתרוג הי' בתכלית היוקר עכ"ד. ופסק בשו"ת בית יצחק (א"ח סי' ק"ח) שהאתרוג אין בו דין אונאה שהשער נשתנה כפי הקונים עי"ש.

הרה"ק מראזודוב ז"ע, היו עושים לו סוכה נאה מאד מיוחדת במינה. והיו מקשטים אותו בכל מיני קישוטים ונוי"י סוכה, והיה מיוחד בתפארתו עד שמכל הסביבה באו אנשים לראותה. ומספר שגם שרי המלוכה מווינן באו פעם לראותה. עם כל זה היה הרה"ק מראזודוב אומר בענות צדקו, שהוא מקנא ביהודי כפרי פשוט, העושה סוכה מד' דפנות פשוטים, ללא שום השגה אלא בתמימות לקיים מצות סוכה. (בצל הקדוש – ראפשיץ)

בעת שהיה הרה"ק מראזודוב עושה הנענועים הצטופפו סביבו בניו ונכדיו וחסידים רבים. וכשהי' מאריך היו נותנים להילדים ולהבחורים שלא הי' להם ארבע מינים משלהם, את הלולב והאתרוג לנענע בהם.

פעם אחת נחף אחד הילדים לקבל אתרוג, ובשגגה נגע ברבינו הק' מראזודוב, והפריעו באמצע עבודתו הקדושה. הפסיק רבינו לרגע, הגביה את טליתו ונתן בו עיניו, ואח"כ גמר את הנענועים ואת ההלל במהירות.

אחר התפילה נכנסו אנשי שלומו לסוכתו לקידוש, אמר להם בזה"ל "וואס גיט מן נישט אכטונג אויף די לאנפיעטעס (הילדים השובבים)", הייתי עסוק אז לפעול ישועה ליהודי שיושע בזש"ק, וכמעט שהי' הישועה ביד, "איך האב עס שוין געהאט אזוי" - והראה בידו הק' שהי' כבר מונח הישועה בידו, ועכשיו שנתבלבלתי באמצע עבודתי, מי יודע... (בצל הקדוש – ראפשיץ)

היה ניער כל הלילה

דרכי עבודתו של הרה"ק מבארדיטשוב זצ"ל היה בלי ליאות ועייפות כלל, כאשר ספרו עליו כי תמיד לביל הראשון של חג הסוכות היה ניעור כל הלילה, ועומד ומצפה מתי יאיר היום, שיוכל

מיוחד הוא מצות הנענועים בארבעת המינים בימי ההג, מלבד כל מצות חג הסוכות אשר מצווים אנו, בולט בראשו מצות ארבעת המינים הכוללת בתוכו ומשפיע עלינו רב ברכות וכל מיני השפעות כמובאר בספרה"ק, ויכולים להשיג ע"י מצוה זו לכל הסגולות האמורות בהו"ל.

ע"כ אמרנו לידד בגנים וללקוט שושנים מהני סגולות קדושות הטמונים במצות ארבעת המינים, ויה"ר שע"י מצוה רבה זו נזכה לשפע ברכות מונה אפריון אמן ואמן.

ארבעה מינים וסגולתה

הנביא במספר לול"ב אתרו"ג הד"ס ערבי"ה כי שם כתיב אליה חסר ו' נודע. (אמרי נועם)

קול מבשר ואומר, הנה ע"י מצות לולב ואתרוג שהיינו מקיימין נזכה לקו"ל מבשר"ר העולה לול"ב אתרו"ג. (אמרי נועם)

אמר הרה"ק הרבי רבי זושא מאניפולי זי"ע לתלמידו, אשר לולב ר"ת ויטהר ליבנו לעבדך ביאמת. (אילה שלחה)

הד' מינים מביאים השמחה, כמ"ש ולקחתם לכם כו' ושמחתם, ובאמת עיקר השמחה בהתגלות כח הנשמה, וע"י המינים מתקשרים בנפש רוח נשמה, כמ"ש ולידע איך שמך נקרא עלי. (שפת אמת)

להמשיך ע"י ד' מינים שבלולב קדושה על שיעור קומה שלו שהוא דוגמת הד' מינים כמ"ש ז"ל, ולכן בלולב שדומה לשדרה ימשיך קדושה מעולמות עליונים שרומזים לשדרה לקדש שדרה שלו וע"י זה בעינים ושפתים ולב. (זרע קודש)

בשם אמו"י ולקחתם לכם ליקח עצמותינו אל הבורא ית' והיינו כדאיתא במדרשים אתרוג דומה ללב לולב לשדרה הדס לעינים ערבה לשפתים, וצריך האדם לכוין להטות כל האברים הללו אליו ית', והמצוה שמרמז לה מסייע ג"כ לאדם, כי כל מצוה היא הבטחה ג"כ שמתקיים לבסוף ע"י שמרמזים שחפצים בזה. (שפת אמת)

בלולב ומינים ממשכיך דעת מן הנועם העליון איך לשוב בתשובה, שזה עיקר הדעת. (זרע קודש)

בכח הלולב שהוא כפת תמרים זוכה לדעת קדש, כי בלול"ב קד"ש עולה דע"ת, ואז זוכה לכתר חיים. (אמרי חיים להרה"ק ר' נחום מבורשטיין זצ"ל)

בפסוק להודיע לבני האדם גבורותיו וכו', ר"ת בגימטריא לול"ב כמספר חיים, והנה איתא בתוספות חולין כל מקום שנאמר אדם קאי על ישראל אבל האדם קאי על האומות ע"י רומזו לנו הכתוב דע"י מצות ניענוע הלולב שנרמז בר"ת הפסוק הלז, נמשיך חיים על ישראל אבל על אומות העולם יחילו הגבורות. (תפלה למשה להרה"ק רבי משה מקאנוניק זי"ע)

ע"י הנענועים בלולב עם מיניו בכל הששה קצוות, שהצדיק האמיתי הק' מכוון בכל הכוונות והיחודים, ומיוחד כל הוא"ו קצוות בהבורא ב"ה להתייחד ולהתחבר העולם הזה התחתון על העולם העליון, ע"י הוא המבשר לכל עם הארץ, הוא מקנה לכל באי עולם דהיינו לכללות אחיו ישראל כל מיני השפעות טובות, יראה ואהבה וקדושה וטהרה, וכל מיני שפע טוב מעניני ארציות וגשמיים לכל צרכי העוה"ז, ג"כ שפע בני חיי ומזוני וריחא. (באר משה)

אמרו ז"ל (תענית ז') אין הגשמים נעצרים אלא בשביל עזי פנים שבדור, והנה הלולב ומיניו הוא לעצור רוחות רעות וטללים רעים להמשיך גשמי ברכה, ואיתא לכוון בשעת נענועי הלולב שמות ע"י ס"ג מ"ה והם

עולים מספר פני"ם, וע"י יתרון מה שהגשם נעצר בשביל עזי פנים, וע"י נענועי הלולב נמשך הארת פנים.

(עטרת ישועה)

אמר רבי יוחנן מוליד ומביא למי שהארבע רוחות שלו, מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו, במערבא מתנו הכי אמר רבי חמא בר עוקבא א"ר יוסי ברבי חנינא, מוליד ומביא כדי לעצור רוחות רעות, מעלה ומוריד כדי לעצור טללים רעים וכו' ואמר רבא וכן בלולב. (סוכה ל"ז.)

באלין נענועין אינון משפילין מעילא לתתא לשבעים ותרין אומות. (תיקוני זוהר)

שכר מצוה בחאי עלמא ליכא מ"מ על הכנה למצוה שנחשב ג"כ למצוה מגיע לו שכר גם בעוה"ז, והנה במצות לקחת ד' מינים הוי הלקחה שלוקחין מעי"ט ההכנה כדי לקיים המצוה ביו"ט, וז"פ הכ' ולקחתם לכם, שהלקחה שהיא מעי"ט היא לכם להנאתכם ולטובתכם שע"י משלמין שכר גם בעוה"ז בהשפעת עשירות. וסיים הכ' ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים, שע"י שתקבלו שכר עוה"ז על הלקחה הקודמת למצוה ע"יז תוכל להיות השמחה ביו"ט עצמו רק לפני ה' אלוהיכם לבד ולא יתערב בהמצוה שום פני לצפות לתשלום גמול. (דברי יואל)

מה שאמה"כ ראשון לחשבון עונות במצות ד' מינים דוקא, דע"י רמז ההתקשרות הרמז בלקחת ד' מינים אלו זוכים הכל לבחי' תשובה מאהבה, ואף אנשים הפשוטים אשר לא יוכלו לזכות מעצמן לבחי' תשובה מאהבה מ"מ ע"י צירוף תשובת הרבים שתהווה ע"י רמז ד' מינים יזכו לזה גם הם. (דברי יואל)

בלולב דכתיב בו ולקחתם ג"כ משמיעו הכ' שיקנו הד' מינים בכסף דוקא, ורמז הכ' ולקחתם לכם שתהא קיחה זו לכם שתזכו על ידו להשפעת כסף הרמז בתיבת קיחה, דבשכר לקיחה שהוא בכסף משלם הקב"ה בהשפעת כסף, ולזה למדו במדרש שהוא ק"ו מאגודות אזור שהי' טימאי ידידה ב'י מיני שהוא איזה פרוטות, ק"ו לולב שעומד על האדם בכמה דמים עאכ"כ שגורם להביא השפעת הכסף. (דברי יואל)

סגולת הד' מינים להמשיך חיות ורפואה על כל אברי האדם, דאיתא במדרש (ויק"ר פ"ל ס"י"ד) השדרה של לולב דומה לשדרה של אדם, וההדס דומה לעין, וערבה דומה לפה, והאתרוג דומה ללב, ובזרע קודש (ליום א' דסוכות) הוסיף כי מה שיוצאין עלין מן הלולב למעלה מהשדרה, רומז להמוח שממנו נמשכת השדרה, גם נרמז בסדר הנענועים למעלה ולמטה הלב והכבד, ע"י"ש. ענינו כי בקיום מצות לקיחת הארבעה מינים והנענועים כהלכתה וכמשפטה, נשפע חיות ובריאות על כל אלו האברים, ולטעם זה מצינו בגמרא (סוכה לו.) שהשוו פסולי ד' מינים לסימני טריפה, ע"י"ש. כי מאחר שהד' מינים משפיעים בריאות על אברי האדם, לכך בכדי שיומשך לו בריאות השלימות צריך שיהיה לו ד' מינים כשרים ושלמים. (כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א)

ברכת מזל טוב

למע"כ ידידנו הרבני החשוב רב פעלים לתורה ולתעודה יקר הערך ברוך ומבורך, חיים שיש בו תורה ויר"ש

מור"ה חיים אלימלך יאקאב הי"ו

מייסד ומנהל גליונינו

לרגל שמחת תגלחת הבן למזל טוב

ויה"ר שיוכה לגדלו ולחנכו ע"ד התורה והיראה וירווה ממנו רב נחת דקדושה עדי נזכה לביאת הגואל בב"א.

כברכת: המערכת

הוא שדוד אמר לישראל, אם קיימתם מצות לולב שנקרא נעים שנאמר (תהילים ט"ז) נעימות במינך נצח, הרי אתה מבושר שנצחת לאומות העולם, שנאמר (ש"א מ"ו) וגם נצח ישראל. (מדרש רבה אמור)

מאמר חז"ל (קידושין ג.) אתרוג גדל על כל מים, הנה מים הוא בחי' חסד וגם גדולה הוא ג"כ בחי' חסד, וזה פירושו אתרוג גדל היינו שממשיך חסדים יותר מכל החסדים אשר בעולם. (חסד לאברהם)

בחג הסוכות אנו עושין מעשיו בפרהסיא בלולב ואתרוג בלי שום פחד מחיצונים כי כבר נתמקו הגבורות, ואנו יכולים למשך כל השפעות טובות וחסדים גדולים על כנסת ישראל. (מאור ושמש)

ע"י מצות סוכה ולולב אנו ניצלים מכל גזירות רעות ומכל הקיטרוגים, ע"י שאנו ממשכים המוחין שהם חכמה בינה ודעת על המדות, וממילא כשנשפע שפע נפש שנתמלא בחכמה ובדעת להבין דרכי התורה ועבודה, ממילא גם שפע גשמיית יורד עמם. (מאור ושמש)

אמרתי לכם ולקחתם לכם ביום ראשון כדי לזכותכם כדי שאוריד לכם מטר. (ויקרא רבה)

לולב ומיניו הם הכל בגימטריא חיים, דהיינו ערבה בגימטריא ד' פעמים חיים (עם ד' אותיות והכולל) אתרוג עם ב' כוללים גימטריא ט' פעמים חיים, וגם אמר שר"ת אני לדודי ודודי לי עם הכולל גימטריא לולב, כי כן הוא כונת הלולב ומיניו כמ"ש פרי עץ חיים ז"ל. (מדרש פנחס)

ע"י שנטלתי הלולב והדס שכי"א גימטריא חיים, ממשכיכם חיים עלינו, שבחיים נכלל כל מיני טובות, כי מאן דיהיב חיי' וכו'. (זרע קודש)

ולקחתם לכם ביום הראשון, בזה"ק (אמור) רבי שמעון תתח (ישע"י מ"ג ז') כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, דהנה מובאר בספרים דבפסוק הזה מרומז ארבע עולמות, אצילות בריאה יצירה עשייה, והנה כוונת הארבע מינים אלו לתקן מה שפגם בארבע עולמות אלו. (חסד לאברהם)

איתא עץ שאכל אדם הראשון אתרוג היה, ולכן מצות אתרוג היא תיקון לחטא עץ הדעת. (מנן אברהם)

דרשו ז"ל ולקחתם לכם להוציא את הגזול, היינו שמוציאים את הניצוצות הגזולים מאתנו, והלולב הוא צדיק כתמר, ומנענע בו לכל צד רוח להעלות הנפורים שמה, והוא בבחינת יוסף הצדיק המלקט כל הכסף היינו כל הכיסופים ותאוות זרות. (אמרי נועם)

והנה סולם מוצב ארצה, ירמוז על הלולב כידוע, והגם שהוא עץ בעלמא עכ"ז וראשו מגיע השמימה, והנה מלאכי אלוהים היינו הצדיקים העושים הנענועים עולין ויורדין בו כי בואת מעלין הניצוצין קדישין לשרשן ומורדין השפע למטה. (באר המים)

במדרש פרי אמור, בזכות ולקחתם לכם ביום הראשון אני מביא לכם מלך המשיח שנאמר ראשון לציון הנה הנם, יש לרמז בקרא הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא, עולה הנחו תיבות אנכי שליח לכ"ם איית אליה

כל יום יהי יום ראשון

ולקחתם לכם ביום הראשון וגו' ושמחתם וגו' עמי"ש מוזה"ל בכתיה לפרש ימח משה לפרש המדרש חביב קרבנו של אהרן קרבנו של נשיאים דכתיב זה קרבן נחשון וכאן כתיב זה קרבן אהרן כי אין חסידות כחסידות בתחלתו ובראשיתו רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה אבל אח"כ נתקדש הדבר וחוזר לקדמותו וכ"ז בפשוטי עם אבל בני על"י כל שעה ושעה כשעה ראשונה שבכ"ע נדמה לו שמענה מתחיל לעבוד עבודה זה וחדשה היא בעיניו. וזה דברי המדרש חביב קרבנו של אהרן לפני ה' שה' בכל יום פעמים קרבן של נשיאים שה' פעם א' בהתלהבות וחשק גדול עיי"ש.

וז"ש ולקחתם לכם ביום הראשון וגו' ושמחתם לפני ה' אלקיך שבעת ימים במקדש מדאורייתא ובגבולין מדברי סופרים עכ"ל י"ה נדמה לכם בכל יום כאלו הוא יום ראשון ללקיחתו שאז עושה המצוה בשמחה ובהתלהבות גדול.

י"ט פנים

יהי' באתכסיא

אך בחמשה עשר יום לחודש באספכם את תבואת הארץ תחגו וגו' ויש להבין הכי רק בשביל אספית תבואת הארץ יחגו חג. ונ"ל דהנה בס' אוהב ישראל פ' הפ' ויאמר א' תדשא הארץ וגו' עץ פרי וגו' ותוצא הארץ עץ עושה פרי, ופ' רש"י עץ פרי שה' טעם העץ כטעם הפרי לפיכך כשנתקלל אדם על חטאו נפקדה גם היא על חטאה.

דהנה באמת הארץ לא חטאה כלל ואדרבה עשתה עבדו תגדול ומס"נ בזה וכמאחז"ל גדולה עבירה לשמה דהנה הארץ היא סוד ארץ עליונה השכלית, וראתה בריאת אלקים כל מעב"ד ועל כולם השליט את האדם והכל בידי האדם ותלויין במעשיו אם ילך בדרך הטוב והישר אז התשיבה הארץ בלבה ואמרה כיון שהאדם קרוב לחטאו מחמת יצרו הרע ואז יבא פגם גדול ולא יועיל לו שום תיקון ח"ו אשר לואת התחכמה ושינתה היא תחלה צווי הבורא ית' כדי שאח"כ כשיחטא האדם ח"ו יהי' לו אמתלא נכונה והוא מפני ששורש גופו הוא מן האדמה ששינתה מכבר רצון הבר"ה, וא"כ אין חטא האדם גדול כ"כ ונמצא שעשתה בזה עבדות גדולה ולש"ש נתכוונה.

וז"ש רש"י ל' לפיכך כשנתקלל אדם על חטאו נפקדה גם הארץ אל חטאה כדי להוציא רצון הארץ מכח אל הפועל ולהקל מעל האדם עונשו מאחר שנלקח גופו מן האדמה אשר חטאה תחלה ונמשך האדם בטבעו אחר שורשו, עיי"ש. ונקדים עוד הקדמה ידועה מס' קדושת לוי על המדרש ולקחתם לכם ביום הראשון והלא ט"ו היא אלא ראשון לחשבון עונות. כי הנה ברה"ב וביה"ב עושין תשובה מיראה וזדונות נעשו כשגגות ומה לו לחשבון מוטב שלא יזכרו ולא יפקדו אבל בסוכות עושין תשובה מאהבה וזדונות נעשו זכיות אז ראשון לחשבון עונות שיעשו זכיות עכ"ד.

המורם מדבריו שעד סוכות אשר ישראל אינם עושין תשובה רק מיראה ונשאר להם עכ"פ שגגות ועל שוגג עכ"פ צריכין כפרה וכדי להקל להם גם מעונש של שוגג צריכין אנו לחטא של הארץ ואדם יסודו עפר מן האדמה ונמשך אחר שורש טבעה כדברי הרב הק' ממועצות הנ"ל אבל בסוכות שיישראל עושין תשובה מאהבה וזדונות נעשו זכיות וממילא אדרבה מה שהחטא יהי' גדול יהי' גם המצוה גדולה וא"כ המליצה מן האדמה יהי' לנו לגריעותא שאם החטא יהי' קטן וקל גם המצוה יהי' בערך מיעוט. וזש"ה אך בחמשה עשר יום לחדש באספכם את תבואת הארץ היינו המעשה שעשתה הארץ כי עד עתה אנו צריכין שיהי' באתגליא ויהי' לנו למליצה אב לעתה בט"ו יהי' לנו לטובה לאסוף את תבואת הארץ ויהי' באתכסיא ולכן תחוגו חג לה' כי אז יהי' השמחה בשלימות והבן.

קדושת י"ט

ממעין רבותינו

ליקוטי אורה

מספרי רבותינו הק' עצי התמרים זי"ע

חשבון עונות

ולקחתם לכם ביום הראשון. איתא במדרש ראשון לחשבון עונות, וצ"ב. וי"ל דברי הגאון מוויילנא ז"ל בשנות אליהו לפרש מאמר המשנה דע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, כי נתנית דין הוא על מה שחטא, ונתנית חשבון הוא מפני שאין אדם חפשי מבלי לקיים המצוות בכל שעה ורגע, אם כן באותו שעה שעבר עבירה, מלבד העבירה שעשה, הרי באותו שעה לא עשה מצוה, וזהו החשבון שלא קיים מצוה בעת עשיית העבירה, עכ"ד.

ובזה יתבאר המדרש ראשון לחשבון עונות. כי בימי חג הסוכות הזמן גרמא לעשות תשובה מאהבה, ועל"כ נקרא ראשון לחשבון עונות, כי תשובה מאהבה הוא גם על חשבון העונות, לעשות תשובה גם מה שביטל לעשות מצוה בעת עשיית העבירה.

עצי חיים

לימוד על מסירת נפש

איתא בגמרא כי בסוכות הושבתי את בני ישראל וגו', בהוציא אותם מארץ מצרים. איתא בגמרא כי בסוכות הושבתי, עניי הכבוד היו, דברי רבי אליעזר, רבי עקיבא אומר סוכות ממש עשו להם. ונ"ל לבאר שיטת רבי עקיבא סוכות ממש עשו להם, ולכאורה מה נס היה בזה שנצטוו לעשות זכר על כך. אמנם מבואר ברוקח דהא דאמרין סוכות ממה עשו להם, היינו כשצדו על ארץ האמורי של סיחון ועוג ועל כרכים שבארץ כנען, וכל זמן שלא כבשו וחלקו קורא יציאת מצרים. והנה כל זמן שהיו ישראל תחת עניי הכבוד היו שמורים מכל רע ולא היה שום אומה ולשון יכולה לשלוט בהם, וכשנצטוו בגזירת ה' לצאת מן הענינים למלחמה, היה להם בזה מסירות נפש גדול לקיים מצוה ה', כי חוץ לעניי הכבוד לא היה להם הגנה מן האויבים, ומה גם כי עצם המלחמה עם מלך קשה ומדינה קשה היה מסירות נפש לעשות רצון ה', אמנם השי"ת ברוב טובו וחסדו הגין עליהם באותן הסוכות להצילם מכל רע, ועל כן נצטוו לעשות זכר על זה, ותכלית המצוה ללמד את בני ישראל לדורותיהם לקיים מצוה ה' במסירות נפש, ועל זה נאמר למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל, ומהם ילמדו וכן יעשו דורות הבאים לעשות רצון קונם במסירות נפש.

דברי יואל

ב' מיני סוכות

איתא במס' סוכה כי בסוכות הושבתי את בני ישראל, עניי כבוד היו, דברי רבי אליעזר, רבי עקיבא אומר סוכות ממש עשו להם. וכתב בחי' אדם דאלו ואלו דברי אלקים חיים, ועל זה נאמר כי בסוכות הושבתי, סוכות מלא לשון רבים, להורות על שני מיני סוכות שישבו בהם, א' סוכות של עניי הכבוד, וב' סוכות ממש בשעה שצדו על העיירות במלחמות סיחון ועוג, עיי"ש בדבריו.

ונראה לומר בטעם הדבר שצוותה תורה לעשות זכר לשני מיני סוכות אלו, על פי מה שכתב בנועם מגדים על הכתוב ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות, כי ידוע אמרם ז"ל בשעת פטירתו של אדם

אין מלוין לו לא כסף ולא זהב אלא תורה ומעשים טובים בלבד, ולכן לא יקרא שום דבר להאדם שהוא שלו, וזולת דברי קדושה תורה ותפילה ומעשים טובים. וזה שאמר ויבן לו בית, פ' בדברים שהם לו ואין לויר אתו, דהיינו תורה ועבודה, עשה בחינת בית עיקר וקבע, ולמקנהו לעסקי חומריות, עשה סוכות עראי, עכ"ד.

והנה עניי הכבוד היו לתועלת רוחני לחסות בצל דקדושת בריך הוא, וסוכות ממש היו לתועלת גשמי למחסה למסתור מפחד אויב, ועל כן אנו עושים זכר לעניי הכבוד במה דקיי"ל תשובו כעין תדורו והמצטער פטור מן הסוכה, וצריך לישב בסוכה כדרך שבני אדם יושבים בדירת קבע בנחת ולא בצער, ונרמז בזה כי ענייני רוחניים הרמוזים בעניי הכבוד צריך לעשותם בדרך עיקר וקבע, ולעומת זה אנו עושים זכר לסוכות ממש בדפנות הסוכה שנים כהלכתן ושלישית אפילו טפח, ונרמז בזה כי ענייני גשמיים הרמוזים בסוכות ממש צריך לעשותם עראי וטפל.

ברך משה

בסוכות תשובו בלי בושה

בסוכות תשובו שבעת ימים, וא"ל זללה"ה בייטב פנים (שזובע שמחות אות י') כתב רמז תשב"ו אותיות בוש"ת, והרמז שהאדם בשומו על לבו גדול קדושת הסוכה בבחינת מקיף כמבואר בספרים, ימלא בושה וכלימה על מה שעבר, עיי"ש. ועוד דברים בגו מה ענין בושה ביישיבה בסוכה.

וי"ל על פי מה שאמר ק"ז מרן הדברי חיים זללה"ה שגדלה מעלת מצות סוכה יתר על שאר מצוות מעשיות, כי שאר מצות מקיימים רק באיזה אבר המיוחד לכך, מה שאין כן מצות ישיבת סוכה הוא שנכנסים בתוכו עם כל האברים וגידים. והנה אם כי יתכן להעיר דלכאורה מצות טבילה במקוה הוא גם כן מצוה שצריך האדם ליכנס בו בכל גופו, כי אף חוט השערה אחד שנשארה למעלה מן המים לא עלתה לו טבילה, הרי שגם מצות ואחר תטהר (ויקרא טו כח), האדם נכנס בו בכל גופו, מכל מקום י"ל דחילוק יש בין ב' מצות הללו, כי מצות טבילה קיומו הוא רק ברגע אחת שהוא טובל עצמו, ובטבילה הראשונה כהוגן עלתה לו, ואינו מקיים עוד שום מצוה אחר כך אם מרבה טבילות, אבל מצות סוכה מקיים בכל המשך הזמן שהוא יושב בתוך הסוכה. ועוד חילוק יש בזה, כי מצות סוכה האדם נכנס בתוכה עם המלבושים, ונמצא שגם המלבושים מקיימים המצוה, מה שאין כן במצות טבילה במקוה.

ולפי זה י"ל להיות שעצם קיום מצות ישיבת סוכה הוא עם המלבושים בחינת המקיף, על כן יתעורר האדם ביישובו בסוכה ויסתכל על מלבושיו אם לא שינה בהם לדמותם ללבושי עכו"ם, כי אם שינה בהם בושה גדולה הוא לו לישב כן בצל הסוכה, וכאשר שמעתי מפ' כ"ק מרן אאמ"ר זללה"ה שפעם אחת בהיות הרה"ק מהר"ד מבעלזא זללה"ה בעיר בארדיו, בא אליו איש חסיד אשר מלפנים היה מתנהג בחסידות בכל תהלוכותיו, אמנם אח"כ העתיק את מושבו לעיר הבירה פעסט לטובת הכלל, וחוצות העיר השפיעו על ביתו עד שבניו הלכו בלי פיאות הראש, וכאשר נכנס אל הרה"ק מבעלזא עם בניו, וראה שהרה"ק משתומם בראותו את בניו, נענה ואמר על בניו שהם יודעים ובקיים היטב בלימוד גפ"ת, קם הרה"ק מהר"ד בריחתא דאורייתא ואמר, וזהו חוצפה ועוות ללמוד גפ"ת בלי פיאות הראש. ובכן אף שהאדם מקיים מצות בסוכות תשובו שבעת ימים, מכל מקום אם אינו נכנס בו במלבושי החסידות כראוי, וחזותו אינו מוכחת עליו שהוא מלבוש ותארו כדרך יראי האלקים חסידים ואנשי מעשה, אז תשב"ו אותיות בוש"ת, שיתמלא בושות על שאין לו מלבושים הראויים להיות בחינת מקיף ביישובו בסוכה.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

אושפיזא דמושה שנת תשס"ט לפ"ק

בפרשת שמות, ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בוכה ותחמול עליו ותאמר מילדי העברים זה. יש להבין הלא כל תינוק בוכה ואיך הבינה מבכיתו לאמר מילדי העברים זה.

וי"ל על פי מה שכתב בחוט המשולש (פ' דברים) לפרש הכתוב (תהלים קלז א) על נהרות בכל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון, וקשה למה בכו על החורבן דוקא אצל הים, ועוד דתיבת ג"ם אין לו שחר. אך ביאור הדבר על פי מה דאיתא במדרש (הובא ברבינו בחי' פ' ויקרא) שמים התחתונים היו בוכים על שנתרחקו משכינת עזו, ופייסם השי"ת שיקחו מהם ניסוך המים בחג ומלח על הקרבנות. ולפי זה בזמן החורבן שנתבטל מהם הפיוס ודאי חזרו המים לבכות כמקדם. וזה שאמר הכתוב על נהרות בכל שם ישבנו, וכשראינו שבכו המים על שברם, ג"ם בכינו אנחנו עמהם כי שבר אחד להם, עכ"ד.

ובזה כתב א"ז זללה"ה בייטב פנים (אבני זכרון אות מא) בטעם שנהגין לילך לנהר לומר תשליך במצולות ים, דכבר אמרו (זוה"ק נח דף סט:) בענין גלי הים שמגביהין עצמן בכל עת, כי רוצים להתנשאות לשוב למעלה למקומם. ומזה יקח האדם מוסר השכל איך ישא נפשו אל ה' לדבק בו, ויתבונן איך ירד עשר מעלות אחורנית להתרחק מאור של מעלה על ידי חטאיו ופשעיו, הנה העת לשוב אל ה' בבכיה ודמעה תרדנה עיניו מאין הפגות, כמו מים התחתונים שבוכים ומתנשאים לשוב למקור העליון, קל וחומר אדם שיש בו נשמת רוח חיים חלק אלהי ממעל, מהראוי לפשפש במעשיו וישוב אל ה' וירחמהו, וזה הטעם שהולכין לנהר כדי לישא ממנו קל וחומר זה, עכ"ד.

ושמעתי מכ"ק מרן אאמו"ר זללה"ה בדרשת הושענא רבה (שנת תשנ"ב) לפרש סיפא דקרא על ערבים בתוכה תלינו כינורותינו, למה דוקא על הערבות תלו הכינורות, כי הערבה היא ערבי נחל הגדלה על המים, והיא שומעת תמיד בכיית המים על אשר נתרחקו מאור עליון, אם כן מצטער עם צער המים ובוכית עמהם, לכן על ערבים בתוכה דייקא המבינים גודל השבר, תלינו כינורותינו מרוב צער על שנתרחקנו על ידי חורבן ביהמ"ק מאור העליון, עכ"ד.

ועל פי זה אמרתי טעם לשבח על מה שציינו השי"ת ליקח ערבה בתוך הארבעה מינים, שהיא הגרועה שבכל המינים, שאין בה לא טעם ולא ריח, ובמדרש (ויק"ר פ"ל ס"ב) שהוא נגד אלו שאין בהם לא תורה ולא מצות, ולכאורה קשה למה מצרפין אותה עם שאר המינים. אמנם לפי דרכינו יש לומר דמכל מקום מעלה אחרת יש לה, שהיא גדילה על המים, והיא שמעה בכיית המים

דברות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

חג הסוכות אושפיזא דמושה

נתפרסם ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

אנן בעינן למהוי קמי מלכא, וגם היא מצטערת עם בכיית המים ויש לה השתוקקות זו שיש להמים הבוכים אנן בעינן למיהוי קמי מלכא, וזה חשוב מאד לפני הבורא כל עולמים מחמת הכיסופין שיש לה לקרבת אלהים, ועל כן אנו מצרפין אותה עם שאר המינים.

ובדרך זה יש לפרש מה דאיתא במדרש תנחומא (פ' אמור סכ"ב) ולקחתם לכם ביום הראשון, וכי ראשון הוא, והלא יום חמשה עשר הוא, ואת אמרת ביום הראשון, אלא ראשון הוא לחשבון עונות, ולכאורה אינו מובן מה שייכות חשבון העונות עם מצות ארבעה מינים. אמנם לפי האמור יובן היטב, כי ממה שלוקחין הארבעה מינים וביניהם הערבה שאין לה טעם וריח, ומכל מקום לוקחין אותה מחמת שיש לה מעלה זו שהיא משתוקקת להתקרב אל ה' ולהתעלות למהוי קמי מלכא, מזה האדם לומד מוסר השכל עד כמה הוא צריך להשתוקק להתקרב אל ה' ושלא ידחה על ידי העונות, ולכן יום ראשון דסוכות נוטלין בו הד' מינים הוא ראשון לחשבון עונות, כי על ידי הד' מינים הללו ישים האדם אל לבו ענין זה וחשב עם קונהו לשוב אל ה' בכל לבבו ונפש.

ועל דרך זה י"ל כי משה רבינו אחרי שנטמן בתיבת גומא והושם בסוף על שפת היאור, בהיותו שם על שפת היאור שמע בכיית המים אנן בעינן למהוי קמי מלכא, והוא למד מבכיית המים כמה צריך הוא לבכות על קרבת אלהים, וזה היתה סיבת והנה נער בוכה, שהיתה בכייתו כבכיית המים אנן בעינן למהוי קמי מלכא, ולזה ותאמר מילדי העברים זה, כי בכיה כזו לבכות ולהשתוקק אל קרבת אלהים, בבחי' אנן בעינן למהוי קמי מלכא זהו מילדי העברים, כי רק בני ישראל יש להם השתוקקות הלזו כלפי מעלה, ולזה ותקרא שמו משה ותאמר כי מן המים משיחהו, על שלמד מהמים להשתוקק אל קרבת ה'. (ועיין בקדושת יו"ט פ' בראשית). ולזה נקרא משה רבינו בשם זה אף שהיו לו הרבה שמות (סוטה יב), עם כל זה נקרא בשם משה על שם כי מן המים משיחהו, להורות על בחינה זו שלמד מן המים להשתוקק לקרבת אלהים, ובכל ימי חייו נשאר אצלו רושם מבכיית המים אנן בעינן למהוי קמי מלכא.

ובלחתינו בדרך זה יש לפרש מה שנאמר בפרשת בא, ויושב את משה ואת אהרן אל פרעה ויאמר אליהם לכו עבדו את ה' אלהיכם מי ומי ההולכים, ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותינו בצאננו ובבקרנו נלך כי חג ה' לנו. ואיתא במדרש (הובא בקדושת יום טוב) כי חג ה' לנו זה חג הסוכות, והוא פלאי. ולפי דרכינו י"ל פ' כי פרעה אמר לכו נא הגברים ועבדו את ה', כי רק בעלי דעת הם צריכים לעבוד את ה', אבל משה רבינו אמר בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותינו, דגם קטני הדעת שאינם בעלי השגה ילכו עמהם, כי חג ה' לנו זה חג הסוכות, דבחיג הסוכות אנו רואים שנוטלים כל הד' מינים לנענע עמהם ובכללם גם הערבה שאין לה טעם וריח, מכל מקום לוקחים אותה בשביל שיש לה אותה מעלה ששמעה בכיית המים אנן בעינן למהוי קמי מלכא, וככה הוא בכל איש משראל אף אם הוא בבחינת ערבה מכל מקום יש לו ההשתוקקות של אנן בעינן למהוי קמי מלכא, ובשביל אותה השתוקקות חשוב מאד לפני ה'.

וזהו ענין חג הסוכות שזוכים לישב בצילא דמהימנותא (זוה"ק אמור דף קג), ולהשראת השכינה, למיהוי קמי מלכא, ומבואר בספרי קודש (פרע"ח שער חג הסוכות פ"ב) סוכה בגימטריא הוי"ה ארנ"י, וזה מורה שהקב"ה משרה שכינתו בתוך הסוכה, ועל ידי זה זוכים להיות קמי מלכא, ומזה מתעורר כל איש ישראל בחג הסוכות להיות לו כיסופין והשתוקקות להיות תמיד קמי מלכא, ולזה מצות ניסוך המים שהוא פיוס למים שנתרחקו בעת הבריאה הוא דוקא בחג הסוכות, להיות שבחג הסוכות הוא זמן שזוכין להתקרב אל הקב"ה, ולכן חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין לפניו (סוכה נא), וביאר א"ז זללה"ה בייטב פנים (מאמר קדישין אות מב) שזהו ענין ריקוד, שהאדם מנשא עצמו למעלה בכל עת, להתעלות אל ה', עכ"ד.

והשי"ת יעזור שבזכות המצות הקדושות של סוכות וד' מינים נזכה לידבק בה' ויהיה לנו ההשתוקקות והכיסופין להיות קמי מלכא, להרגיש שחסר לנו קרבת אלהים ויהיה לנו הרצון למיהוי קמי מלכא, יעזור השי"ת שבני ישראל יזכו להיות דבוקים באדון כל העולמים, ורחמנא אידכר לן זכותיה דמושה רעיא מהימנא, וזכותו יגן עלינו להוושע בכל מילי דמיטב שפע ברכה והצלחה, ומצות סוכה וד' מינים ישיפע שפע ברכות אשר בני ישראל צריכים, ונזכה לגאולה שלימה ואז נזכה בפועל למיהוי קמי מלכא בהתגלות כמ"ש (ישעיה כה ט) ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה, השי"ת יזכינו לזה במהרה בימינו אמן.

*

(המשך בעמוד ח)

צפילי הלכה

בירורי הלכות, נערך ונסדר ע"י מערכת "בית וועד לחכמים" שע"י מבצר הכוללים קרית יואל
והיו למראה עיניו של הגה"צ דומ"ץ קרית יואל שליט"א

דיני עירוב תבשילין (ב)

פת ותבשיל אחר יאמור לאחד מהאנשים שעירבו על פת ותבשיל זה, שיוכה לו חלק מהפת והתבשיל יוגביה הפת והתבשיל טפה ויכוון לקנות אותו חלק ממנו ויאמור הנוסח של "בהדין עירובא" בלי ברכה, [ומהיות טוב יאמר ג"כ שאם עירוב זה לא מהני הוא סומך על פת ותבשיל שיש לו בביתו].

- שלא יאכל העירוב ביו"ט -

ה) לכתחלה יש להחמיר שלא יאכל מן הפת והתבשיל של העירוב כלל אפילו מקצתו, ואם שכח ואכל מקצתו ונשאר כוית אין בכך כלום והעירוב כשר לכתחילה, אבל אם לא נשאר כוית או שאכלו תינוק או שנאבד הוי כאילו לא עירב, [וכן הדין אם מצא טיפת דם בתוך הביצה שאסור לאכלו, דהוי כלא עירב], אבל אם נאכל הפת אין בכך כלום וסומך על התבשיל לחוד שהוא עיקר העירוב.

ו) ומהא טעמא יש ליהדר כשמוציא התבשיל של העירוב בתוך הפרידושדע"ר שנייחנו במקום משומר ונפטר משאר מאכלים שלא יאכלנו אחד מבני ביתו קודם השבת.

- עירוב של גדול העיר -

ז) מצוה על גדול העיר לערב על כל בני עירו כדי שישמך עליו מי ששכח או נאנס ולא עירב או מי שנאכל עירובו, [והיינו שהגדול העיר מצוה לאיש אחר שיוגביה הפת והתבשיל ויזכה אותו לכל בני העיר דוכין לאדם שלא בפניו], ובהנחה של בהדין עירובא יש לו להוסיף ולומר ולכל ישראל הדרים בעיר הזאת.

א) כבר נתבאר [בגליון של פרשת נצוי] דלכתחלה יש להזהר לעשות העירוב קודם הדלקת הנרות, ובדיעבד אם שכח לערב מותר לערב אף ביהש"מ עם ברכה, דמותר לערב עד צאת הכוכבים [דהיינו ע"ב מינוט אחר השקיעה].

- עשיית העירוב בביהמ"ד -

ב) וכן המנהג שאחר מנהג מכריזין שמי ששכח לערב ילך לביתו לעשות עירוב תבשילין, ומי שדר רחוק מביהמ"ד ואין לו שהות להגיע לביתו ישתדל לקבל פת ותבשיל מחבירו הדר סמוך לביהמ"ד ויניחו העירוב שם, [ויש שכתבו עצה שיכול לערב בבית המדרש על ידי שיאמר בפיו שסומך על תבשיל זה שיש לו בביתו], ובשעת הדחק שאי אפשר להשיג תבשיל אחר יכולין לסמוך על זה אבל לא יברך על זה].

ג) ובהרבה בתי מדרשים מוזמן פת ותבשיל כדי שיוכל לערב שם, השוכחים לערב ולא יצטרכו לשוב לביתם, והנה אם מוזמן שם הרבה מצות וביצים ויש עירוב לכל אחד ואחד יכול כל אחד ואחד לערב בעצמו ולברך, אבל אם הוזמנו שם רק פת ותבשיל אחד, ויש הרבה אנשים שרוצים לערב ע"ז, הדרך המובחר שאחד יגביה העירוב טפה ויכוון לזכותו לכל השוכחים שרוצים לערב, ויעשה הברכה ויאמר בהדין עירובא וכו'.

ד) ואם אחר שכבר עירבו על הפת והתבשיל שהוזמן בבית המדרש, בא עוד אחד ששכח ולא עירב, ורוצה לערב גם כן על פת ותבשיל זה, אם אי אפשר להשיג

=====

א) הנה החכמה שלמה (סי' רס"א) נסתפק במי שמערב עירובי חצירות ביהש"מ אי יכול לערב בברכה, וכן מצדד בשו"ת נודע בשערים לענין עירובי תבשילין שלא יברך דספק ברכות להקל, אכן הגה"צ הדומ"ץ שליט"א האריך בתשובה (עדיין בכת"י) שדעת רוב פוסקים שיש לברך שכן דעת הביאור הלכה (סי' רס"א ד"ה עירובי חצירות) והוכיח שכן הוא דעת המג"א (סי' ר"ס סק"ג) וכ"כ בשו"ת דברי מלכאל (ח"א סי' ז') וכ"כ בתורת חיים (סק"ד) שהדבר פשוט שיש לברך וכ"כ בשו"ת אבני נזר (יור"ד סי' שס"ח אות ד').

ב) מטה אפרים (סי' תרכ"ה סעיף ל"ו) מקור חיים (סי' תקכ"ט).

ג) מטה אפרים (סי' תרכ"ה סעיף ל"ו), וע"ש אלף למטה (סק"ג נ"ו) דאין קפידא שיעשה העירוב בביתו רק שיהיה הפת והתבשיל שלו.

ד) תפארת ישראל (ביצה פ"ב אות ב'), שו"ת דברי מלכאל (ח"ג סי' ח'), ועוד, אכן החירא בשו"ת חיים שאל (ח"א סי' כ"ט) חולק ע"ז וס"ל דצריך שיאחז העירוב בידו בשעה שמערב ודוקק כן מלשון "בהדין עירובא" משמע שצריך שיאחז לפניו וכ"כ בעיקרי הד"ט (או"ח סי' כ"ד אות ח') ובאמת שכן משמע במג"א ותניא ודרה"ח ושאר אחרונים.

ה) אלף המגן (סי' תרכ"ה ס"ק ג"א) כי הברכה אינו מעכב וסומך ג"כ על גדול העיר, וכ"כ המג"א (ח"א סי' ל"ו).

ו) והמצוה על כל יחיד ויחיד לערב בעצמו, והממשך לשון התניא (סעיף י"ד) נראה קצת, דכמו דלא מהני לכתחלה שגדול העיר מערב לכולם, כן לא מהני שאחד מצוה לחבירו שיערב בעדו, אכן המשגיב (ס"ק כ"ה) כ' לחלק דרוקא גדול העיר דעושה מעצמו בשביל כל העיר לא מהני משא"כ כשמצוה לחבירו שיהיה שליחו מהני לכתחלה כמו מערב בעצמו, וכן פסק במג"א הג"ל.

ז) ע"י הבערה שאחרי זה העצם שלא יערב עליו כל אחד בעצמו זה אחר זה.

ח) והגה"צ הדומ"ץ שליט"א (בתשובה עדיין בכת"י) צין לרבי התהל"ד (סי' רס"א סק"ב) דמסקי דסתימות הפוסקים נראה דמותר לזכות העירובי חצירות בין השמשות, וא"כ ה"ה עירובי תבשילין, [וגדול מזה מבואר בשו"ת מקובצת דאף ביר"ט עצמו אם יש תיקון לציבור מותר לזכות העירוב תבשילין אכן בערך ש"י (סי' תקכ"ז סכ"ב) הקשה ע"ז דאסור לקנות ביו"ט בקנין סודר וזכוי ע"י אחר דמי לקנין סודר עיי"ש, אכן בתהל"ד הג"ל נסתפק אולי לזכות ע"י אחר קיל מקנין סודר ומותר אף בשבת ויר"ט כמו נתינת מתנה מכבואר בס' ש"ן].

ט) הנה בשו"ע (סעיף ג') מבואר דשיעור של תבשיל של העירוב הוא כוית ושיעור זה הוא בין לאחד "ובין לאלפים", ומקור דין זה מש"ס (ביצה טז:) דסני בכזית אחד למאה ע"ש, ויש לעיין בדין זה דיש לומר דכוונת הש"ס היא כשבעה"ב עושה עירובי תבשילין ויש לו מאה אנשים הנפטרים עמו [כמו אשתו ובניו ואורחיו - או כשזוכה מעירוב שלו לאחרים] ובזה קמ"ל דסני בכזית אחד וא"צ כוית לכל אחד ואחד (וזה דלא כעירוב תחומין שצריך שיעור סעודה לכל אחד ואחד). אכן יש לומר דכוונת הש"ס לומר דמאה בעה"ב יכולין לערב זה אחר זה על פת ותבשיל אחד, וגם לזה סני כוית אחד לכולם, ובאמת כבר נסתפק בזה התוספת ירושלמי לענין גדול העיר אחר שכבר עירב לעצמו רוצה לערב בעד בני העיר עיי"ש, הובא דבריו בשו"ת מי נח (י"ח כלל ק"א) ובבבלי (ד"ה ומוצהר על כל גדול) [ולכא"ו יש לפשוטו האי ספקא להקל ממה שכתב המג"א (ס"ס שס"ו) דהארז"ל הי' מערב קודם לעצמו ואמר הברכה ואח"כ הי' מוכח לכל העיר, הובא בתניא (סי' תקכ"ז סעיף י"ט), אכן יש לחלק קצת ולומר דכיון שידע מתחילה שרוצה לזכות לכולם רק הויכיו עשה אח"כ שאני, ודוחק, וע"כ מחמת ספק זה כתבנו בפנים דאם יש רק עירוב אחד, אחד יזכה העירוב לכולם, ואם בא אח"כ אחד שלא עירב ישתדל להשיג פת ותבשיל אחר, ואם א"א יכול לסמוך להקל דספיקא דרבנן לקולא, וגם שהגה"צ הדומ"ץ שליט"א בתשובה (עדיין בכת"י) העיר שמוכח משו"ת בית דוד (ד"ש) דפשיטא ל"י להקל בספק זה דהבעה"ב עצמו מותר לזכות לאחרים לאחר עשיית העירוב, ובפרט שבלא"ה הוי יכול לסמוך על גדול העיר, רק מהיות טוב כתבנו שיעשה ג"כ העצה שכתב התפארת ישראל שישמך ג"כ על תבשיל שיש לו בביתו כמו שכתבנו לעיל בסעיף ב'.

ומה שכתבנו בפנים שאמור לאחד מהאנשים שעירבו על פת ותבשיל זה שיוכה לו מהפת והתבשיל כן אמר לנו הגה"צ הדומ"ץ שליט"א והוא מטעם שעתה שייך הפת והתבשיל להאנשים ששכחו ועירבו עליהם והאיש שהביא הפת והתבשיל לביהמ"ד אין לו עוד חלק בו שהרי כבר נתן כל הפת והתבשיל במתנה שהרי לעצמו אין לו צורך בהפת והתבשיל שכבר עירב בביתו.

ומה שכתבנו שמהני שאחד מוכח לו חלק מחלקו וא"צ שכולם יזכו לו כן מצדד הבית דוד שכן דוח מהני עיי"ש.

ט) מאמר מרדכי (סי' ט"ז) מחשש שמא לא ישיר מיני' כוית, וכתב שכן מנהג העולם.

י) שו"ע (סעיף ג').

יא) שו"ע (סעיף ט"ו).

וע"י במג"א (סקי"ד) שרואה להדיא מדבריו דס"ל דאם נאכל התבשיל אף נשאר הפת לא הוי עירוב וכ"כ האחרונים אכן השע"ת (סקי"ג) הביא בשו"ת פני יהושע (סי' ט"ו) דמקיל בזה והגה"צ הדומ"ץ שליט"א בתשובה (עדיין בכת"י) הביא מספר כסא אליהו (סק"ד) דהביא רא"י דגם דעת רש"י להקל בזה עיי"ש, ולחלוקה ע"י לקמן בדרוך כלל בלא"ה יכולין לסמוך על גדול העיר.

יב) כן הביא הגה"צ הדומ"ץ שליט"א בתשובה (עדיין בכת"י) בשם שו"ת מנחת שי (אסטרלאנקא, בתשמיטות לארץ סי' ז') דאף דבר האסור באכילה רק מחמת ספק או מנהג אינו מהני לעירוב עיי"ש, [אכן יש לעיין בהצבים שלנו שרובם ככולם הם מספגא דארעא אולי יש לצדד להקל יותר ע"י בשו"ת מנחת שי (ח"ד סי' נ"ו אות י"א ח"ו סי' י"ז ד"ה עוד) ואכמ"ל].

ועני"ש (סי' ח') דאם נתיער הפת או התבשיל באחרים ואינו ניכר דמהני העירוב, וכן אכן נתיחך הביצה דק דק ונתערב במאכל אחר דיש להקל דמהני העירוב.

יג) מג"א (סקי"ד) ושאר אחרונים.

יד) ע"י בשו"ע סי' תקכ"ז (סעיף ז' - י"ב) פרטי דיני עירוב לכל העיר ולא הארנו בזה דנוגע בעיקר רק לגדול העיר.

טו) אבל אנשים דעלמא שאינם מוכיזים מהעירוב שלהם לאחרים אינם צריכים לומר תיבות "לנו ולכל ישראל הדרים בעיר הזאת", ובהרבה סיפורים נדפס תיבות אלו בהנוסח של "בהדין עירובא" בלי לציין שזה צריך לומר רק למי שמוכח על ידי אדם אחר, דפשוט דאף אם אומר תיבות אלו לא מהני מידי כיון שאינו מוכח להם (ע"י מג"א ס"ק כ"ג).

(ח) ועל כן מי ששכח או נאנס והיה בין השמשות בתחום עיר שדרים שם הרבה ישראלים ולא עירב מותר לו לבשל בדדרך כלל בכל עיר יש רבנים ומו"ץ המזכים לכל העיר, אכן עירוב זה של הגדול לא מהני רק למי ששכח ולא עירב אבל מי שפשע² או שלא עירב מחמת עצלות³ אינו יוצא בו, וכן מי ששכח שני פעמים רצופים הוא כפושע ואינו יוצא⁴, אכן יש המלמדים זכות דאף מי ששכח לערב שני פעמים זה אחר זה אינו נקרא פושע ויכול לצאת בעירובו של הגדול⁵.

- לערב ביו"ט ראשון בתנאי -

(ט) יום טוב שחל ביום ה' ויום ו' ושכח לערב עירובי תבשילין, וזכר ביום טוב ראשון מבואר בשו"ע⁶ ובפוסקים דיש עצה לערב בתנאי, אכן במקום שיש גדול העיר שמעבר למי ששכח או נאנס יש דעות פוסקים האם יש לעשות עצה זו, ד"א דאעפ"כ עדיף יותר לערב בעצמו בתנאי⁷ בלי ברכה⁸ ויאמר אם היום קודש הרי אין צריך לערב, ואם היום חול בהדין עירובא יתא שרי לנא וכו', אבל לעומת זה דעת הרבה פוסקים דבאופן זה יותר טוב לסמוך על העירוב של גדול העיר ולא עירב בתנאי⁹.

(י) ולדינא יש להכריע שאם זה פעם הראשון ששכח ולא עירב לא יערב בתנאי, אלא יסמוך על העירוב שעשה גדול העיר, אבל אם הוא כבר בפעם השני דיש דעות דאינו יכול לסמוך על העירוב של גדול העיר או יש לו לערב בתנאי כנ"ל¹⁰.

(יא) לכתחלה יש לראות שלעולם יהי הפת והתבשיל שעשה לעירוב בתוך תחומו, שיוכל להגיע להעירוב¹¹, ועל כן מי שדר בעיר קרית יואל או בעיר מאנסי ונוסע של שמחת תורה לעיר ווילאמסבורג¹² ועשה העירוב בעודו בביתו יש לו להחרז וליקח עמו העירוב, ואם שכח להביאו עמו וזכר בערב יום טוב יש לערב עוד הפעם בלי ברכה, שיקח פת ותבשיל אחר ויגביה ויאמר "בהדין עירובא או יבקש במקום שמתארח שם מהבעה"ב שיוזכה לו בעת שמעבר לעצמו.

=====

(טו) שרי"ע (סעיף ד').
(יז) מג"א (סק"ז).

(יח) כההוא עובדא דההוא סמיה כמבאר בש"ס.

(יט) כ"פ בשו"ת כנסת יחזקאל (סי' כ"א), וכעין זה כתב הערוך השלחן (סעיף י"ח) דהאינא שהטירא נתרבה בעוונותיו הרבים אי אפשר לומר שיש פושע, וגם בזמן הש"ס אולי לא אמרו דהוי פושע רק ההוא סמיה דהוי מסדר מתניחין וחי' אדם גדול, אבל שאר אנשים דעלמא לעולם הן שוכחים, ודעתנו לזכות על כולם עיי"ש.

(ס' תתקכ"ז) (סעיף כ"ב) דעה ראשונה בסתמא וכ"פ במג"א (סק"כ) חוץ מר"ה שני הימים הם קדושה אחת וכיומא אריכתא ולא מהני תנאי.

(כא) הגהות וריק"א (על בשר"ע סעיף כ"ב) (קול"ה) וכן בשו"ת בית דוד (סי' ר"ש) וכן בית מאיר (סעיף ו') והגה"צ הדומ"ץ שליט"א ציין שכן נראה שהוא דעת הפני יהושע כמ"ש בשו"ת בית ישראל (כתנא סי' כ"ב).

(כב) אף דעת המג"א (סק"כ) שיש לברך, וכ"פ הא"ר (סק"ל) והתניא (סעיף כ"א), מ"מ הרע"א (בתגהות השו"ע שם) הביא מלחם סתרים שאין לברך וכ"פ בסידור יעב"ץ ומטה אפרים (סי' תרכ"ה סעיף ל"ח) ושו"ת תורת חסד (סי' כ"ז) וערוך השלחן (סעיף ל"ז) ופסק ברכות להקל [ובפרט בנידון דרש גדול העיר דדעת הרבה פוסקים שאין לערב כלל].

(כג) כ"כ בהרי"ק יוסף (סק"י) כשם משפטים ישירי וכ"כ האשל אברהם (על גיליון השו"ע סעיף כ"ב) כשם תשובות שמואל גאון (סי' ל"ב) והגה"צ הדומ"ץ שליט"א ציין לנו דהעך ש"י הביא דברי הא"ה הג"ל והעיר דכן הוא דעת רש"י עיי"ש, ושכן פסק בשו"ת די יצחק (ח"ג סי' רס"א).

(כד) כן שמענו מהגה"צ הדומ"ץ שליט"א.

(כה) הר"ן (ביצה דף ח') ע"ב מר"ה הר"ף ד"ה ועד כמה) כתב דא"א לזכות העירוב לכל העולם אפילו כשפירש ומתנה להדיא עיי"ש, וכן פסק הרש"ל (יש"ש ביצה פ"ב סי' י') וביאר שם הטעם דמילתא דפשיטא דצריך שהיה ביכולת לבוא אל התבשיל ביו"ט אבל כשהוא חוץ לתחומו א"א לבוא אל התבשיל ולאכול ממנו ע"כ א"א לסמוך עליו ולומר דלא הוי אלא כגומר והולך עיי"ש, הובא דבריו במחצת ש"ס¹³ ועיי"ש במג"א, ולפי טעם זה לכאז פשוט ולא מהני העירוב אף כשעירב בעצמו ועתה הוא עומד חוץ לתחומו של העירוב מכיון שא"א לבא אל העירוב ולאכול וכ"פ להלכה הגר"י בלוריא שליט"א (חבר בד"ץ - בתשובה נדפס בס"ס עירוב תבשילין הערוך (סי' ד'), אכן בשפת אמת (ביצ"ד דף ט"ז) ד"ה וכמה עד תחום שבת) הביא דברי הר"ן הג"ל והרשב"א בעבודת הקודש וכתב להסתפק דאולי לא קאמרי הראשונים הג"ל דלא מהני לערב חוץ לתחום אלא כשמוכה לאיש אחר שהוא חוץ לתחום, אבל כשהניח עירוב תבשילין בעצמו אפשר דמהני העירוב אף כשא"א להגיע אל העירוב ולאכול ממנו עיי"ש, [אלא שלא ציין כלל לדברי היש"ש הג"ל], והגה"צ הדומ"ץ שליט"א (בתשובה עדיין בכת"י) ציין לדברי השו"ת די יוסף (שטראסבורג סי' מ"ד) דכתב דמהני העירוב שיעשה בביתו וכן כתב שם שמהני שהוא יעשה עירוב לב"ב אף שהוא חוץ לתחום, אכן בשו"ת ארץ צבי (קאצנאלא"ב סי' קכ"ב) פסק דלא מהני לערב מחוץ לתחום לצורך בני ביתו עיי"ש.

ולדינא כתבנו בפנים שיש להחמיר גם בעירב בעצמו שהעירוב צריך להיות בתוך תחומו וכ"ש כשמעבר בעד בני ביתו, וכ"כ הגה"צ הדומ"ץ שליט"א (בתשובה הג"ל) וברע"בא אם נזכר קודם יו"ט ששכח להביא עמו עירב עוה"פ בלי ברכה ואם נזכר ביו"ט יכול לסמוך על גדול העיר ומי שבאמצע יו"ט הוצרך לנסוע לשפוטאל ורוצה לבשל שם בביתו חולים שטוב לצורך השבת והוא במקום שאינו יודע אם יש שם גדול העיר שמוכה בעד כולם [ואף כשיש שם גדול העיר יש לעיין אי מהני עירובו גם בעד האנשים הבאים ביו"ט לצורך הצלת נפשו], אם הוא עדיין ביו"ט ראשון יערב אז בתנאי, ואם הוא כבר ביו"ט שני או שיום ראשון חל ביום ר' דא"א לערב בתנאי יכול לסמוך במילי דרבנן על דעת הדין יוסף הג"ל דמקל בספק זה.

(כו) ומה שכתבנו שאמר לב"ב לערב בברכה ולא הוא, הוא מחמת דעפ"ר כשהוא נתארח בבית אחר הוא כבר נפטר בהעירוב של בעה"ב וע"כ אין לו לברך בלא"ה, אבל אח"כ אם יש לו מאכלים בפני עצמו שהביא עמו יכול הוא לערב שם בברכה ויצוה לב"ב שהם יעירבו בתוך ביתו בלי ברכה.

(כז) שרי"ע (סי' תתקכ"ז סעיף י"ג).

(כח) ע"י מ"ש התניא בקור"א (סק"י) ובשע"צ (סק"ח נ"ח).

(כט) מג"א (סי' תתקכ"ז) כשם הר"ן ועוד ראשונים דס"ל דעירוב תבשילין א"א שיתיר איסור תורה, ולבשל מיו"ט לשבת הוי איסור תורה, וע"כ אין חיתר לבשל אלא באופן שהמאכלים ראויים מבעוד יום, שאז מותר מן התורה לבשל מטעם "הואיל", אלא שאסור דרבנן, ועי' מועיל העירוב תבשילין, ולפי דעה זו אם מבשל המאכלים באופן שאין ראויים מבעוד יום, עובר על איסור דאורייתא, וכ"פ התניא (סעיף א') וסעיף ח') ועוד אחרונים. (ל) ע"י מג"א (מ"ז סי' קס"ג) כתב בזה"ל "וכשחל יו"ט ערב שבת, ראוי להקדים ולהטמין מבעד יום השלישי שיתבשל כ"פ כמאכל בן דרוסאי חצי בישולו מבעוד יום וכו'", עכ"ל, אבל בקיצור שרי"ע (סימן ק"ב סעיף ג') כתב בענין זה דסני שיתבשל כשיעור שלישי בישול מבעוד יום, וכ"כ המשנ"ב (סי' תתקכ"ז סק"ג).

(לא) כ"כ בקיצור שרי"ע (סימן ק"ב סעיף ג').

(לב) כ"כ הב"י (רס"י תתקכ"ז) בדעת הרמב"ם דנקטין דחתורה תהיה להכין ביו"ט צרכי שבת, אלא שחז"ל אסרוהו, והתירוהו ע"י עירוב תבשילין וע"כ א"צ שהמאכלים יהיו ראויים מבעוד יום, וכן הבית מאיר (רס"י תתקכ"ז) האריך להשיג על המג"א ומקל למעשה, וגם המשנ"ב (בבה"ל) האריך לבאר דיש הרבה ראשונים המקילים בזה, וע"כ מסיק דבשעה"ד אפשר דכדאי הם רבותני הראשונים האלה לסמוך עליהם ע"ש (ובמשנ"ב סק"ג) וכ"פ בהר"ח (סי' קע"ב).

(לג) הנה כבר העיר האהבה"ק (בספרו ראשון לציון עמ"ס ביצה דף ב' ע"ב ד"ה תוספות) וז"ל "לא אשכחנא מאן דמודהרי אהאי איסורא, ופשיטא דלא הוה מעלימין עין מאיסור תורה, וכי"ז לא מודהרי ביה ואופין ומבשילין בל יו"ט עד זמן שהוא ספק שבת הגם לזכא שהוה לגמור חצי בישול ביו"ט וכו'" עכ"ל, וכן העיר הפמ"ג (בפתחת להל' יו"ט - פ"א אות י"ז) דאין המנהג להחמיר בזה כמג"א, וכ"כ בהגהות חת"ס (רס"י תרכ"ז - מהמח"ס), וכן כתב הערוך השלחן (סעיף ג'), וכן האריך בערך ש"י להצדיק המנהג בזה, וע"כ כתבנו דלכתחלה יש ליהדר בזה כדעת המג"א, ובשעה"ד יש להקל בזה, וכן צידד המשנ"ב (וכמו שכתבנו בהערה הקודמת) וכ"פ מרן זי"ע (בקטורס חידושי סוגיות [שאפראן], וכן בהור"א ברוך כ"ח) אחר שהאריך ג"כ להצדיק המנהג שנהגו להקל בזה [מטעם דבישול ביו"ט לצורך שבת הוי צורך קצת דבאל"ה לא ית' לו מאכלים לשבת וע"כ אמרינן בכה"ג מתוך שהותרה לצורך, והגה"צ הדומ"ץ שליט"א העיר כשסבא זו כ' גם בשו"ת עין הבדלה (סי' ג"ט) עיי"ש] מסיים בזה הלשון "והנה אף שישנו המנהג דמותר לבשל אפילו סמוך לחשיכה, מכל מקום לכתחלה בוראי יש לנהוג כהמג"א והאחרונים שהעתיקו דבריו" עכ"ל מרן זי"ע.

(לד) שכ"ן שהוא חומרא לכתחלה, אפשר להקל שאחר השקיעה עדיין יום גמור הוא וכמו דנקטין לעיקר הדין כר"ת שבין השמשות מחתיל בשיעור ג' מיל ורביע אחר השקיעה.

(יב) וכן הדין כשהבעל נסע על יו"ט לעיר אחרת ובני ביתו נשארים בביתו, יש לו להחרז לערב בתוך ביתו על שני לחמים ושני תבשילין, ולחם ותבשיל אחד יקח עמו והשאר ישייר בתוך ביתו, שיהי' לחם עירוב בתוך ביתם, ואם שכח לערב קודם שנסע יצווה לבני ביתו שיערבו שם בברכה, ואח"כ יערב לעצמו שם בלי ברכה או יאמר להבעה"ב המארחו שיוזכה לו חלק מהעירוב שלו בעת שמעבר לעצמו¹⁴.

- איסור בישול מיו"ט ראשון לשבת -

(יג) אף על פי שעל ידי העירוב מותר לבשל מיו"ט לשבת, מ"מ זה דוקא מיו"ט שני (והיינו ביום ו'), אבל ביו"ט ראשון (והיינו ביום ה') אסור לבשל שום מאכל לכבוד שבת¹⁵, דלא תקנו חז"ל דמהני העירוב, רק ביום הסמוך לשבת ולא מיום שלפניו דשבות רהוקה לא התירו¹⁶.

- זמן בישול הטשאלנ"ט לשבת -

(יד) יש פוסקים הסוברים דהיתר הבישול מיו"ט לשבת הוא רק באופן שהמאכלים שמובשל ראויים לאכילה מבעוד יום¹⁷ [וסגי כשראוי לאכולו בשעה"ד כשיעור מאכל בן דרוסאי ע"י השיעור בהערה¹⁸], אבל אסור לבשל המאכלים סמוך לכניסת השבת באופן שהמאכלים לא יהיו ראויים לאכילה כלל מבעוד יום [קודם בין השמשות¹⁹], ויש חולקים ע"ז וסוברים דמותר לבשל אף סמוך לכניסת השבת²⁰, ולכתחלה יש להחמיר בזה כדעת המחמירים, ובשעת הדחק יש להקל בזה כדעת המקילים²¹.

(טו) וע"כ יש ליהדר להניח הטשאלנ"ט על הגע"ז במוקדם, כדי שיהי' ראוי לאכילה מבעוד יום קודם בין השמשות [והוא לערך שעה וחומש אחר זמן הדלקת הנרות²²], וכ"ש אם מבשל הטשאלנ"ט ע"י [סלא"ו קאקע"ר האט פלעטי - קרא"ק פא"ט - ווארמער - וכדומה] שצריך זמן רב כדי שיתבשל [דכשמו כן הוא - סלא"ו קאקע"ר], ובפרט כשהדרייער מונה על מספר נמוך, יש ליהדר ולהקדים לבשלו זמן רב קודם כניסת השבת כדי שיהי' ראוי לאכילה בשעה"ד מבעוד יום.

בשבילי הלכה

(המשך מעמוד הקודם)

טז) ואם שכח לבשלו בזמן הנ"ל ונזכר סמוך לכניסת השבת, לא יניח הטשאלנ"ט על סלא"ו קאקער, אלא יניחנו על הגע"ז שבדרך כלל מתבשל במהירות יותר, ויתבשל מבעוד יום כשיעור הנ"ל, ואם ראה שגם על הגע"ז לא יתבשל כשיעור הנ"ל מבעוד יום, יגדיל הגעז באופן שיהיה אש חזק ויתבשל מהרה^ל.

- אכילת העירוב בשבת -

יז) מצוה מן המובחר לצרף הלחם או המצה של העירוב ללחם משנה בשני סעודות של שבת, ולבצעו עליו בסעודה שלישית דמאחר דאתעביד ביה מצוה אחת ראוי לעשות אתו מצוה אחרת^ל.

יח) ואף כשפת של העירוב הוא קטן [בילק"ע] ויש לו חלה גדולה, אעפ"כ עדיף לצרף ללחם משנה ולבצעו על פת העירוב, ואף שלעולם אמרינן דיש לבצעו על פת הגדול שהוא חשוב יותר, מ"מ כאן כיון דאיתעביד ביה מצוה אחת ראוי לעשות אתו מצוה אחרת^ל.

יט) גם התבשיל של העירוב יש ענין לאכול בסעודות השבת^ל, והיות שכבר נתבאר לעיל שיש להניח הדג או הביצה של העירוב במקום נפרד ומשומר שלא יאכלנו קודם השבת, ע"כ יש ענין להזכיר בתוך ביתו קודם סעודות שבת שיקחו משם כדי לאכול בהסעודות שבת.

=====

לה) דכיון שיש לו אופן שיתבשל כדי שיהא ראוי לאכילה מבעוד יום, יש להחמיר ולעשות כן, ואין מקילין בזה אלא בשעת הדחק, שאין לו עצה אחרת (וכמו שכתבנו לעיל).

לו) מג"א (ס"ק ט"ו) וטו"ז (סקי"ד) בשם הרש"ל, ושאר אחרונים.

לז) ע"י בשר"ת משפטיך ליעקב (סי' ס"ג) שנסתפק באופן זה על מה עדיף לבצוע, והגה"צ הדומ"ץ שליט"א באגלי דבש (ח"א סי' ר) הוכיח מהח"ס דהחשיבות של הואיל ואתעביד ביה חדא מצוה נעביד ביה מצוה אחרייתא שיש להפת הקטן הוא עדיף מהחשיבות של "גדול" שיש להפת הגדול.

לח) כן הוא מנהג העולם וכן מסתבר שיש לומר גם בזה דהואיל ואיתעביד ביה חדא מצוה נעביד ביה מצוה אחרייתא, וכיון שעיקר העירוב הוא התבשיל פשוט דיש לאכול בסעודות שבת שהם מצו

ג כן.

להערות והארות: 845 662 4936

או ע"י הפעקס: 845 781 7213

גליון "בשבילי הלכה"

נתנדב ע"י ידידנו הרבני הנגיד המפואר

מו"ה אלימלך הכהן דייטש הי"ו

לע"נ אמו האשה החשובה

מרת חיי"ב"ר מרדכי צבי הלוי ע"ה

דברות קודש מב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

(המשך מעמוד ה)

אושפיזא דמושה שנת תש"ע לפ"ק

ה' אלהים אתה החילות להראות את עבדך את גדלך, איתא במדרש (מגלה עמוקות אופן קד) את גדלך אלו ד' מינים שבלולב, ועל כן אעברה נא, והוא פלאי. ויתבאר על פי המבואר במדרש (מגלה עמוקות ואתחנן אופן כ) בטעם שלא נכנס משה לארץ, כי אילו היה נכנס והיה בונה בית המקדש בידי לא היה נחרב לעולם, והמגיד מראשית אחרית הוא בחכמתו ידע מראש שצריך הבית המקדש ליחרב ויגלו בני ישראל מארצם, ע"ש בדבריו. הרי ראינו מזה שיש צורך בשאר גליות, והיינו כדברי המפרשים (מגלה עמוקות סו"פ שמות) דשאר גליות משלימין הזמן של שעבוד מצרים. אך כתב א"י זללה"ה בייט לב (פ' ויגש) הטעם שיצאו ישראל ממצרים טרם שנשלם הזמן, הוא כי מה שהשכינה היתה עמהם בגלות וסובלת סבלם זה השלים הזמן, ולזה אמר ה' (בראשית מז ג) אל תירא מרדה מצרימה וגו' אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה, כי זה שאנכי ארד עמך מצרימה זה ישרים המנין, ועל כן ואנכי אעלך גם עלה, עכ"ד. ולפי זה אין עוד צורך שיהיו שאר גליות להשלים הזמן, ואם כן יכול משה רבינו ליכנס לארץ ישראל.

ועל פי זה יש ליתן טעם מה שנוהגין על פי האריז"ל (פרע"ח שער הלולב פ"ג) להכניס את הארבעה מינים בתוך הסוכה ולקיים שם מצות נטילתן. כי הד' מינים רומזים לד' אותיות שם הוי"ה כמבואר בבית יוסף (או"ח סימן תרנ"א) בשם הריקנטי (פ' אמור), והסוכה רמז על הגלות (ילקוט אמור רמז תרנ"ג), ולזה מכניסים הד' מינים לתוך הסוכה, לרמז שהקב"ה נמצא עמנו בגלות, ואם כן כבר נשלם הזמן של גלות מצרים, ולכן הזמן גרמא להתפלל שנוכה לגאולה שלימה והתגלות כבוד מלכותו על כל העולם כולו למכון בית אלקינו.

ובזה יתבאר מה שביקש משה רבינו אתה החילות להראות את עבדך, אלו ד' מינים שבלולב, שמכניסין אותם אל הסוכה לברך עליהם לרמז שהקב"ה נמצא בגלות עם בני ישראל, אם כן בזה נשלם הזמן של שעבוד מצרים, ואין עוד צורך לשאר גליות שישלימו, ועל כן ביקש משה רבינו אעברה נא.

וממוצא הדברים נשמע לנו, דכיון שהקב"ה היה עם בני ישראל במצרים, ועל ידי זה נשלם הזמן, אין עוד צורך לשאר גליות שישלימו, ויכול הקב"ה להוציאנו מגלות החל הזה. ונוראים הם הדברים שכתב באור החיים הקדוש (פ' תצוה) טעם לאריכות הגלות הזו, כי הגאולה העתידה תלוי בזכות משה רבינו, וכל עוד שאין עוסקים בתורה אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה, עכ"ל.

וידוע שא"י הישמוח משה זללה"ה (אשר היום הוא גם אושפיזא דיליה) אמר פע"א בהקפה רביעית, ברוך הבא משה רבינו, יכול אתה להעיד עלי שלא עברתי על תורתך כקוצו של יו"ד, ואם כן למה לא אזכה בימי לראות הגאולה.

ועל כן בליל אושפיזא דמשה כאשר שמחים בכבודו של משה רבינו, עלינו לקבל לעסוק בתורה שהוריד לנו משה מהר סיני, ועל ידי זה יהיה לנו שייכות וקשר עם משה רבינו, ואז ירחם משה רבינו על כלל ישראל ויגאל את בני ישראל מגלות החל הזה. והנה מבואר בספרי הקודש על מה שאמרו חז"ל (ברכות טז): אין קורין אבות אלא לשלשה, כי הבן של הצדיק יש לו זכות גדול של הצדיק, ושוב בן בנו הוא רחוק קצת מהצדיק הנה נתמעט הזכות מעט, וכן בדור הג' והד', אבות אלא לשלשה, להורות דלא קחשבין בהו דורות, רק נקראים אב לכל אחד מ ישראל לדורות עולם, וזכותם קיימת לכל אחד מ ישראל לדורות עולם כאילו אב ממש. ובבחינה זו כתב בבני יששכר (סיון מאמר ה אות כט) במשה רבינו שלמד תורה לכל ישראל, הנה זכותו קיימת כמו זכות האב לבן ולא קחשבין דורות, עכ"ד.

יעזור השי"ת שנוכה להיות דבוק בתורת משה, רחמנא אידכר לן זכותיה דמשה רבינו מהימנא, ונזכה לעסוק בתורה משה ולהיות דבוק בה ולקיים מצותיה, עדי נזכה שיתגלה משה רבינו יחד עם מלך המשיח ויגאל את בני ישראל מגלות החל הזה, ונזכה לביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.